

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.пс.н. Ирина Зиновиева

Софийски университет "Св. Климент Охридски"

за дисертационния труд

на ЕМАНУЕЛА ТОНЕВА ПАУНОВА-МАРКОВА

на тема

SUCCESS AND HAPPINESS IN INDEPENDENT AND INTERDEPENDENT SELF-CONSTRUAL

УСПЕХ И ЩАСТИЕ ПРИ НЕЗАВИСИМО И ВЗАИМОЗАВИСИМО КОНСТРУИРАНЕ НА АЗ-А

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

по професионално направление: „Психология“

Емануела Паунова-Маркова е завършила *докторската програма* по Културна и диференциална психология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, в *която подготовката на български докторанти се извършва изцяло на английски език*. Съответно предложението за рецензиране *дисертационен труд е разработен на английски*, а авторефератът, според изискванията на закона за развитието на академичния състав в Република България, е на български език. Това дава възможност дисертацията да бъде достъпна в глобален мащаб и предоставя на авторката си възможност още от началото на научното си развитие да участва директно в световния научен процес с цялостния си труд.

Дисертацията е в обем от 187 страници. Използваната литература включва 189 източника, от които 12 на български и 175 на английски език. Дисертацията съдържа и 6 фигури и 40 таблици, които илюстрират в синтезиран вид получените резултати

По темата на дисертацията са направени 6 публикации в научни издания в България и в международна конференция. Две от тях са в авторитетното българско научно списание „Психологични изследвания“, други три – в официалните рецензирани издания в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Две от тези публикации са част от сборник с доклади от международна научна конференция. Авторката има допълнително три публикации по теми извън дисертационния труд, две от които в авторитетни реферирани български научни списания. Всичко това представя Емануела Паунова-Маркова като продуктивен млад учен, който активно участва в националния научен обмен.

Дисертационният труд е посветен на връзката на успеха и щастието с една от централните психични инстанции – конструирането на аза. Докторантката се интересува от психичното преживяване на човека по отношение на успеха и поставя фокуса върху субективния успех. В този контекст тя вписва и щастието, като се опитва да установи дали начинът, по който е конструиран азът, може да внесе различия в субективния успех и ориентациите към това как да се постигне щастие. Тя използва теорията за независимото и взаимозависимото конструиране на аз-а като посредник при разбирането и преживяването на субективния успех и щастието. Това е една от най-популярните и най-често цитирани теории в психологията.

Дисертацията се състои от три части: въведение, теоретичен обзор и емпирични изследвания. Първа глава включва подробен обзор на литературата и изследванията върху изучаваните конструкти: конструиране на аз-а, успеха, щаститето, както и на връзките между тях - конструиране на аз-а и успеха, конструиране на аз-а и щастиято, като завършва с анализ на изследванията върху успех-щастие при независимото и взаимозависимото конструиране на аз-а. Личи отлично познаване на литературата. Особено впечатление прави познаването на българската литература, която е доста по-слабо структурирана в бази данни и издирването на източниците изисква специални усилия от автора.

Осъществен е задълбочен критичен анализ на литературата по темата, конструктивната страна на който е издигането на хипотези за собствените изследвания на авторката.

Хипотезите са обединени в разработен от авторката интегриран теоретичен модел, който включва голям брой от изследваните до момента теоретични конструкти. Хипотезите са естествено интегрирани в литературата, като е представена изчерпателна аргументация защо се издигат и с какво новите изследвания ще допринесат за знанието по тези въпроси.

В теоретичния модел ролята на независими променливи играят Конкретният субективен успех, Характеристиките на конкретния субективен успех, Текущият субективен успех, Глобалният субективен успех, Материалният успех, Загрижеността за успеха на другите. Като зависими променливи в модела се разглеждат Ориентациите към щастиято, Позитивният и негативният ефект, Удовлетвореността от живота и Субективното благополучие.

Този модел е подложен на проверка чрез обширно емпирично изследване със структуриран въпросник, в което вземат участие 686 лица. Резултатите са подробно представени и обсъдени в дисертацията. Направен е сравнителен анализ между респондентите с доминиращо независимо и тези с взаимозависимо конструиране на аза. Двата типа конструиране на аза са разгледани не като единна дименсия, а като две независими личностни характеристики, присъщи на всеки човек, едната от които е по-изразена и доминира над другата.

Изборът на скали за изследването на конструктите в теоретичния модел е обоснован подробно и убедително. За конструктите, за които няма налични скали, Емануела Паунова-Маркова разработва собствени. Използваните скали показват високи психометрични показатели, включително и разработените от авторката. Приложенията в обработката на данните статистически методи отговарят на поставените задачи, осъществени са прецизно и са подробно и внимателно анализирани. Отличителна черта на оформлението е подходящото онагледяване на резултатите от емпиричното изследване, което е от голямо значение за осмислянето на толкова многобройни преки и опосредствани релации между изследваните параметри.

Работата на Емануела Паунова-Маркова се отличава с изключителна прецизност както в съдържателен, така и в методически план. Прави впечатление и изключителната логическа свързаност на текста. Дори за най-малките детайли са представени аргументи защо са включени и как са свързани с литературата.

С това авторката умело вписва своите резултати в световните постижения.

Дисертацията е написана на отличен английски език, който е едновременно академичен в яснотата и прецизността на терминологията и приятен за четене, което прави работата достъпна и за по-широка аудитория. Българският език, на който е написан автореферът, има същите характеристики.

Авторефератът отразява адекватно и в синтезиран вид съдържанието на дисертационния труд. Емануела Паунова-Маркова е положила допълнителни усилия за да направи дисертацията си, която е написана на английски език, достъпна и на български език, като е създала автореферат на български език значително по-обширен от обичайното.

Приносите на дисертационния труд, както са заявени в автореферата, изцяло съответстват на постигнатите резултати. Обхватът на теоретичния модел и неговата емпирична верификация напълно съответстват на изискванията за докторска дисертация, което предполага и високи очаквания към бъдещото развитие на докторантката като учен.

В резултат на направения анализ и установените значителни достойнства на работата, както и поради това, че дисертацията и авторефератът напълно съответстват на законовите изисквания, убедено смятам, че дисертантката ЕМАНУЕЛА ТОНЕВА ПАУНОВА-МАРКОВА заслужава да ѝ се даде образователната и научна степен „Доктор“ в научното направление „Психология“.

23 май 2017 г.

София

Подпис:

проф. д.пс.н. Ирина Зиновиева